

O p o n e n t s k ý p o s u d o k o dizertačnej práci

„Doktrína priestoru pro uvážení (margin of appreciation)“ (autor: JUDr. Martin Kopa)

I.

Štrasburg je skutočne tým pravým miestom na vyhlásenie dizertanta k téme, ktorú si zvolil so zreteľom na pobyty v tomto sídle Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) v rokoch 2011 a 2013. Aj s odstupom niekoľkých rokov od dizertačnej práce Mgr. Romana Barinku (2006) môže vo vzťahu k dizertácii JUDr. Martina Kopu platiť veta z oponentského posudku JUDr. Bohumila Repíka o „šťastnej ruke autora“ vzhľadom na frekvenciu témy v českej odbornej literatúre. Podrobná analýza zvolenej témy môže prispieť k jej lepšiemu poznaniu, môže poslúžiť ako „podnet k podrobnejšej vedeckej diskusii“ o doktríne priestoru na uváženie, ktorá podľa autora doposiaľ nemá vytvorenú metódu vlastnej aplikácie. Význam a prínos tejto dizertačnej práce pre odbor ústavné právo preto vidím v spôsobe zvládnutia tejto úlohy.

II.

V nadväznosti na „prvé použitie“ doktríny priestoru na uváženie v roku 1958 Európskou komisiou pre ľudské práva (a na úvahy autora dizertačnej práce na s. 40-42) má možno význam pripomenúť si, že francúzsky pojem „marge d' appreciation“ sa spája s metódou súdneho prieskumu ústavnosti, ktorý navrhla Štátna rada (Conseil d' État). Autor práce na pozadí doktrinálnych definícií, či „právo-matematického“ grafu dospel k vlastnej definícii, ktorú možno zopakovať, ako „*ex post sebaobmedzenie Súdu odôvodnené niektorým z vonkajších faktorov jeho rozhodovania, vedúce k rešpektu Súdu k úsudku štátu urobeného v rámci ním priznanej škály voľnej úvahy, a to najmä v otázkach aplikácie Dohovoru na konkrétne fakty* (citované zo s. 166),“ a ktorú možno bez vážnejšej výhrady prijať, rovnako

ako jej označenia „priestor na uváženie,“ resp. „miera voľnej úvahy“ (či obdobne Ermessensspielraum, range of discretion).

Dizertačná práca sa vyvážene venuje objasneniu základných teoretických otázok: druhá kapitola je o definícii doktríny priestoru pre uváženie, o jej kritike, o vzťahu tejto doktríny k iným konceptom „štrasburského“ práva, t. j. k princípu subsidiarity a k princípu proporcionality (vo vzťahu ku ktorému Aharon Barak nazýva začiatok 21. storočia „érou proporcionality“). Tretia kapitola sa týka rôznych konceptov doktríny priestoru na uváženie (úzky a široký priestor, resp. „určitý“ priestor), pričom následne identifikuje a systematizuje faktory, ktoré ovplyvňujú aplikáciu skúmanej doktríny. Podstatné je tiež, že ponúka riešenie konfliktu medzi uvedenými faktormi.

Výsledkom je konštrukcia vhodného všeobecného algoritmu (zloženého zo štyroch otázok, s. 104) skúmanej doktríny, ktorý je lakmusovým papierikom na jej testovanie vo vybraných oblastiach čl. 8 (rodinný život) a práva nebyť diskriminovaný z čl. 14 (zákaz diskriminácie) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ako sa dá tušiť, ani osobitné varianty prezentovaného algoritmu nedajú na seba dlho čakať.

Autor si vo vzťahu k značne otvorenému čl. 8 dohovoru vyberá vždy jednu oblasť „z každého kruhu súkromného života.“ (vzorový príklad A, B a C proti Írsku napokon tiež testuje prostredníctvom svojho algoritmu, s. 116).

V spojitosti s analýzou judikatúry k čl. 14 dohovoru oceňujem úvahy a prístup dizertanta k rozsudku Andrlé proti Českej republike č. 6268/08 zo 17. februára 2011 (neporušenie), ako aj k prípadu D. H. a ostatní proti Českej republike, č. 57325/00 zo 7. februára 2006, v spojení s rozsudkom veľkého senátu z 13. novembra 2007 s kritickým odkazom na jeho precedentný účinok. Zaujímavým príspevkom je rozbor odlišných stanovísk: aby Česká republika nebola trestaná za to, že sa skutočne snaží riešiť rómsky problém vo vzdelávaní (nepriama diskriminácia v tejto oblasti). V tejto súvislosti mi napadá určitá paralela s názormi Ronalda Dworkina, ktoré vyúsťujú do ostrej kritiky hodnotenia „snahy o riešenie problému“ v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Spojených štátov amerických (kritika rozhodnutí v prípade *Parents Involved in Community Schools v. Seattle School District No. 1*, 551 U. S. 701/2007, známom aj ako „PICS case“, v kontexte *Brown v. Board of Education of Topeka*,

347 U. S. 483 (1954) a Regents of the University of California v. Bakke, 438 U. S. 265 (1978), resp. vo svetle v roku 2011 vydaných Guidance on the Voluntary Use of Race to Achieve Diversity and Avoid Racial Isolation in Elementary and Secondary Schools; U. S. Department of Education and U. S. Department of Justice). Za zmienku stojí i Dworkinov teoretický prístup, ktorý podobne vychádza z toho, že existuje niekoľko (rôznych) druhov diskriminácie, resp. pohľadov na otázky diskriminácie.

III.

Bene docet, qui bene distinguit. Dobre vysvetľuje, kto dobre rozlišuje pojmy (objasňuje rozdiely): dizertant preukazuje v predloženej práci práve túto schopnosť, čo treba osobitne zdôrazniť a oceniť. Rád by som v tejto súvislosti vyzdvihol už v predchádzajúcom odseku označené sprievodné časti k 3. – 6. kapitole. Pod zdanlivo nenápadným názvom „Zhrnutie kapitoly“ a v prípade 7. kapitoly „Záver“ (s. 166 – 177)“, sa skrýva argumentácia, ktorá v tom najlepšom slova zmysle prezentuje skutočné výsledky práce.

Dizertant zhromaždil a preštudoval relevantné pramene odbornej literatúry (o. i. Barinka, Kratochvíl, resp. Arai-Takahashi, Greer, Legg, Yourrow). Keďže sa podujal na skúmanie vzťahu doktríny priestoru na uváženie predovšetkým k princípu proporcionality, mohol medzi pramene zahrnúť i prácu Pavla Ondřejeka, Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod, Praha 2012) a tvorivo ju využiť. JUDr. Kopa venuje systematickú pozornosť kľúčovým súdnym rozhodnutiam (demonštrujúc, ako Súd pracoval s doktrínou v rôznych obdobiach a v rôznych porovnateľných prípadoch, akcentujúc metodológiu argumentácie, ktorá zbytočne neprechádza k úvahám o priestore na uváženie tam, kde to nie je potrebné, s. 122). Z novších výhonkov literatúry by sa aktuálne do zoznamu dala doplniť – zrejme aj v spojitosti s prácou Jana Kratochvíla – (pričom z hľadiska vydania leží zreteľne za hranicou dátumu odovzdania tejto práce) štúdia Carly Zoethout, Margin of Appreciation, Violation and (in) Compatibility: Why the ECtHR Might Consider Using in Alternative Mode of Adjudication (2014), 20 European Public Law, Issue 2, pp. 309-330, ktorá sa vracia k rozhodovacej činnosti Súdu z pohľadu „hrozby pre Rule

of Law/ právny štát“; podobne napr. už Jeffrey A. Bruch, 2004-2005, s. 195) Poznámkový aparát (740 poznámok na 170 strán dizertačnej práce) podčiarkuje erudíciu autora. So zreteľom na úvodnú vetu tejto časti možno bez váhania vyzdvihnúť aj prehľadnosť a jazykovú úroveň práce.

V.

Dizertačnú prácu JUDr. Martina Kopu jednoznačne odporúčam na obhajobu v odbore Ústavné právo.

prof. JUDr. Alexander Brörtl, CSc.

Košice, 7. júna 2014